

Beslut

efter kvalitetsgranskning av Undervisningens
kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne bageri-
och konditorikunskap vid Tranellska gymnasiet i
Västerås kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Tranellska gymnasiet avseende undervisningens kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne bageri- och konditorikunskap.

Granskningens syfte är att granska om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Tranellska gymnasiet den 10 och 11 oktober 2023. Besöket genomfördes av utredarna Ulf Pantzare och Ulrika Rosengren.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En lektionsobservation
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med yrkeslärare
- Två intervjuer med apl-handledare
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2024.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet bageri- och konditorikunskap i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområden finns.

Undervisningens innehåll

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **utforma undervisningen med hänsyn till elevernas kunskapsutveckling under apl**

Undervisningens form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen**

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom områdena.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 31 maj 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se). Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:1358) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet bageri- och konditorikunskap i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområden finns.

Granskningen av undervisningens innehåll visar att undervisningen i bageri- och konditorikunskap ger eleverna förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper. Undervisningen ger också eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk. Däremot visar granskningen att det finns vissa strukturer och rutiner för samverkan mellan skolan och apl-platserna, men att undervisningen saknar en tydlig integrering mellan det arbetsplatsförlagda lärandet och lärandet i skolan.

Granskningen visar att undervisningen är både strukturerad och varierad samt att teori och praktik länkas samman på ett tydligt sätt. I undervisningens genomförande tas hänsyn till elevers behov och att eleverna ges möjlighet till att reflektera över sitt lärande. Granskningen visar vidare att jämställdhetsfrågor och värdegrundsfrågor med olika teman behandlas på mentorstiden. Däremot kopplas sällan undervisningen om dessa frågor till den yrkeskultur som finns inom bageri- och konditoribranschen eller eventuella könsstereotypa normer som eleverna kan komma att möta i sina framtida yrkesliv.

Granskningen av undervisning om och för hållbar utveckling visar att flera aspekter av hållbar utveckling tas upp i undervisningen och att eleverna ges förutsättning att analysera och reflektera kring hållbarhetsfrågor.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens innehåll

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens innehåll ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att elevernas arbetsuppgifter är autentiska och relevanta, och ger förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper. I bedömningen ingår att arbetsuppgifterna ger eleverna förutsättningar att hantera processer och situationer de kan möta i ett framtida yrkesliv och att det finns ett samband mellan skolförlagd och arbetsplatsförlagd undervisning. Genom undervisningen får också eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Motivering till bedömning

Arbetsuppgifterna ger eleverna förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper

Granskningen visar att undervisningens innehåll på flera sätt ger eleverna förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper. Av granskningen framgår att eleverna får öva på att tillverka bageri- och konditoriprodukter som bröd, bullar och kondisbitar. Under Skolinspektionens lektionsobservation ses eleverna arbeta med olika degar, maskiner och råvaror. I intervju säger eleverna att det är svårare att göra konditoriprodukter som håller tillräcklig nivå för försäljning än bageriprodukter, men att eleverna får öva på båda delarna. Eleverna berättar vidare att de upplever att undervisningen på skolan är autentisk, och ger som exempel att de får arbeta med olika typer av degar och tårtor samt att de får baka med bra råvaror som ägg och smör. Elever säger även att skolans butik gör det tydligt att det som bakas också ska kunna gå att sälja. Under Skolinspektionens lektionsobservation säger läraren att eleverna ska träna sig på att planera sitt arbete själva och att eleverna kan, utifrån recepten, välja själva hur de ska baka ut frukostbullarna. Läraren poängterar att oavsett hur de gör så ska alla bullar vara likadana både i storlek och utseende. Eleverna säger att de upplever att de får arbeta väldigt självständigt i bageriet och att de ofta får välja själva om och hur de vill samarbeta, till exempel genom att en elev kokar sylt och en annan gör kräm för att spara tid.

Lärarna berättar i intervjun att de utgår från ämnets syfte och det centrala innehållet när de planerar undervisningen. De samarbetar med det lokala programrådet och uppger att de har en bra dialog så att undervisningen ligger i linje med vad som behövs när eleverna kommer ut i yrkeslivet. Lärarna säger att det är viktigt att eleverna får med sig grunderna i yrket, men det är även viktigt att eleverna får upp tempot i arbetet. Under Skolinspektionens rundvandring på skolan visar en lärare att det bland annat finns flera maskiner, exempelvis flera kavlingsmaskiner, rundrivare, stickugnar och annan utrustning såsom till exempel chockfrys, airbrush, chokladdopp och anpassade bänkytor. Läraren säger under rundvandringen att merparten av utrustningen är ny, men att det är bra att de även har en del äldre utrustning som eleverna kan tänkas möta på många arbetsplatser. Lärarna berättar både under rundvandring och i intervju att både lokaler och utrustning ger goda förutsättningar för eleverna att utveckla de yrkeskunskaper eleverna ska ha med sig när det går ut i arbetslivet.

Lärare och elever uppger vid intervjuerna att eleverna på många olika sätt får möta en undervisning där arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor ingår. Eleverna ger som exempel att de ofta pratar om att hållningen är viktig för ryggen. De säger även att de hade genomgång av säkerhet kring alla maskiner direkt i år 1 och att de nu har rutin på säkerhetsfrågorna, men om läraren ser att någon elev missar något så säger läraren till.

Undervisningen ger eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk

Granskningen visar att lärarna på olika sätt arbetar för att ge eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk. Av intervju med både lärare och elever framgår att lärare går igenom olika ord och begrepp i den teoretiska undervisningen och att dessa sedan används kontinuerligt i den praktiska undervisningen. Av granskningen framgår vidare att eleverna har en pärm med recept och instruktioner där de även har underlag med olika begrepp. Lärarna påminner också eleverna om att använda de korrekta begreppen i undervisningen.

Undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet integreras inte tydligt

Granskningen visar att det finns vissa strukturer och rutiner för planering och uppföljning av apl, men att det saknas en tydlig integrering mellan det arbetsplatsförlagda lärandet och lärandet i skolan.

Både lärarna och de intervjuade apl-handledarna säger att de har kontakt via telefon före apl-periodens början och att de då tar upp eventuella anpassningar som eleven behöver. Lärarna beskriver det som en utmaning att få apl att fungera, och att skolan tidigare arbetat aktivt för att handledarna ska gå Skolverkets handledarutbildning men att det inte är så längre. De säger även att flera elever i år 3 var missnöjda med sin senaste apl och flera elever återvände till skolan i förtid. Även eleverna beskriver i intervjuerna att flera av dem var besvikna på sin senaste apl eftersom de upplevde brist på variation i arbetet. Lärarna verifierar elevernas beskrivningar och säger att det kan vara lite ensidigt på många av arbetsplatserna.

Lärarna uppger att eleverna får minst ett besök under varje apl-period. Besöket kommer tidigt under perioden och lärarna frågar då hur eleven trivs, om denne fått information om säkerhet i arbetsmiljön, samt hur elevernas progression ser ut. Om möjligt deltar elev, lärare och apl-handledare i samtalet, men det blir ofta istället så att läraren samtalar med elev respektive handledare separat av tidsskäl. Lärarna säger vidare att eleverna hör av sig till skolan om det uppstår problem under apl, men lärarna har ingen övrig kontakt med apl-handledarna om allt fungerar bra. Av elevintervjuerna framgår att det skiljer sig åt om eleverna har fått besök av lärare under sin apl, om de har haft trepartssamtal och vad samtalen har handlat om.

Granskningen visar vidare att elevernas arbete under apl följs upp, men inte i på ett sätt som gör det möjligt att ta hänsyn till elevernas kunskapsutveckling under apl i den fortsatta undervisningen. Lärarna beskriver att elevens kunskapsutveckling under apl följs upp via en omdömesblankett som handledaren fyller i efter periodens slut. Blanketten omfattar praktiska frågor, som till exempel hur bra eleven varit på att passa tider, men inte omdömen utifrån kursmål. Det finns möjlighet att fylla i fritext i omdömet, men hur mycket som fylls i varierar uppger lärarna. Även apl-handledare uppger i intervju att informationsflödet mellan skolan och handledare skulle kunna ha ett tydligare fokus på elevernas kunskapsutveckling och vad de fått göra under arbetsplatsförlagda lärandet.

I granskningen framkommer också att eleverna endast ges begränsade möjligheter att reflektera kring apl. Elever berättar att de får prata om sina erfarenheter under första mentorspasset efter apl-periodens slut, och att detta är ett ganska generellt samtal om vad som gått bra och vad de lärt sig. Eleverna säger att de inte upplever att lärarna följer upp om de inte hunnit med något särskilt moment som de borde ha tränat på under sin apl. Både lärarna och rektorn uppger i intervju att apl inom bageri och konditori har utvecklingsbehov. Rektorn beskriver att skolan är inne i ett förändringsarbete nu och att det behöver bli en större samordning mellan skolan och apl-platserna.

Undervisningens form

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens form ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är varierad och strukturerad och en tydlig koppling mellan teori och praktik. Det finns en röd tråd mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Motivering till bedömningen

Undervisningen är omväxlande och har en tydlig integrering mellan teori och praktik

Granskningen visar att undervisningen innehåller en variation av arbetsuppgifter. Eleverna berättar att de arbetar med olika bakverk och att de varierar vilka tekniker de använder. De berättar också att lärarna ser till så att eleverna roterar mellan olika uppgifter så att alla elever får genomföra alla moment, och att detta sker strukturerat.

Vidare framgår att undervisningen omfattar både teori och praktik, samt att arbetsuppgifterna är utformade så att teori integreras i den praktiska undervisningen på ett tydligt sätt. Lärarna berättar att teorigenomgångarna utformas utifrån vad lärarna sett att eleverna har behov av under veckans pass i bageriet. Därigenom ges eleverna möjlighet att repetera och använda tidigare kunskaper i nya situationer, och eleverna får också reflektera över praktiska erfarenheter och koppla dem till teoretiska kunskaper och vice versa. Lärarna säger att de utgår från ett läromedel och ofta använder olika utbildningsfilmer när ett nytt område introduceras för eleverna. Eleverna verifierar lärarnas beskrivning och ger som exempel att de först fick läsa i en bok om skållning och därefter fick de pröva göra det själva.

I undervisningen tas hänsyn till elevers behov och förutsättningar

Både elever och lärare beskriver i intervjuer hur undervisningen anpassas till elever som behöver stöd och till elever som behöver utmaningar. Lärarna berättar att de tillsammans med specialpedagogen arbetar med att utveckla undervisningen för att möta alla elevers behov. Det kan till exempel handla om hur lärarna ska ge instruktioner och hur de kan ha särskilt fokus på de elever som behöver mer stöd. En annan insats är att eleverna har en egen pärm med alla recept och instruktioner. Lärarna säger att det ofta handlar om att välja spår för eleven och att uppgifterna ofta väljs i samråd mellan elev och lärare. Elever som har hög kunskapsnivå får mer utmanade uppgifter som ligger på en mer avancerad nivå. Även dessa uppgifter väljs i samråd mellan läraren och eleven för att säkerställa att uppgiften innehåller utmanande moment på rätt nivå för den eleven, berättar lärarna.

Eleverna får reflektera över sin arbetsprocess och ges möjlighet till delaktighet i undervisningen

Granskningen visar att eleverna får tillfällen att reflektera över sin arbetsprocess och ges möjligheter till delaktighet i undervisningen. Lärarna beskriver att de ofta låter eleverna reflektera över sitt arbete, till exempel då de vid varje lektionsavslut resonerar med eleverna om vad som gick bra och vad som kan bli bättre. Lärarna säger att de låter eleverna både reflektera i grupp och individuellt tillsammans med läraren. Eleverna säger att de har börjat utvärdera sitt arbete på ett annat sätt detta läsår, och de ger som exempel att om de märker att något blivit fel under arbetet brukar de resonera tillsammans med läraren om vad som hänt.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att eleverna ges möjlighet till delaktighet i undervisningen. Lärarna ger till exempel eleverna i uppgift att fånga upp nya idéer själva som de får utveckla till produkter. De säger att eleverna får lämna in önskemål på vad de vill göra och då blir det ofta förslag på tårter och macarons. Även eleverna säger att de får påverka vad de ska träna på och när de får arbeta med en valfri variant av något så får eleverna välja själva hur avancerat utförandet ska vara.

Jämställdhetsperspektivet tas främst upp under mentorstiden och relateras sällan till yrkeskulturen inom bageri- och konditoribranschen

Granskningen visar att frågor om jämställdhet med koppling till yrkeskultur inte integreras i undervisningen. Lärarna berättar att de pratar med eleverna om normer kopplade till yrket inför apl så att eleverna ska vara förberedda på vad de kan möta. Lärarna beskriver vidare att de använder sig av ett utbildningsmaterial på mentorstiden som bland annat innehåller värderingsövningar där de pratar om könsroller och identitet, till exempel om vad som uppfattas som kvinnligt och manligt. Lärarna berättar att eleverna därefter får reflektera över de normer som kommer fram i gruppen. Rektorn säger att arbetet med dessa värdegrundsövningar sätter igång direkt i år 1 och löper genom alla tre åren.

Däremot framkommer det få exempel på hur eleverna får reflektera över stereotypa könsnormer i bageribranschen. Eleverna säger vid intervjuerna att värderingsövningarna främst görs på mentorstiden och att de inte pratat om könsnormer kopplat till yrkeskulturen annat än då de läste bagerihistoria. Eleverna (både kvinnor och män) säger att alla, oavsett kön, får och förväntas göra samma saker i bageriet på skolan, till exempel estetiska moment som marsipanrosor. De kvinnliga eleverna uppger dock att de upplever att tjejer fortfarande förväntas pyssla mer, men att de inte har talat om det på skolan. Lärarna lyfter att det nu är fler kvinnor som väljer konditori och att det kan bero på att det är estetiskt inriktat.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Här bedöms i vilken utsträckning undervisning om och för hållbar utveckling ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är utformad för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet. Undervisningen ger också verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen finns genomgående ett hållbarhetsperspektiv som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Motivering till bedömningen

Undervisningen ger eleverna möjligheter att utveckla en förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet

Granskningen visar att eleverna ges förutsättningar utveckla förståelse för hållbar utveckling där eleverna ges möjlighet till reflektion och att kunna göra självständiga val.

De intervjuade lärarna berättar att de ofta talar med eleverna om ekologisk matproduktion och svinn, både utifrån ett ekonomiskt perspektiv och ur ett miljöperspektiv. Lärarna säger att samarbetet med skolans utbildningar på vuxennivå gör att de kan minska svinnet generellt på utbildningen för att allt ska användas i verksamheten. Om de trots allt måste slänga något, till exempel en testdeg, tydliggör de för eleverna att man inte gör så på arbetsplatser och pratar om hur man kan utnyttja rester i ett bageri. Eleverna berättar i intervjun att de i undervisningen pratar om hur skolan i stort ska minska svinnet och nämner bland annat att allt som är bakat går som donationer till välgörenhet om de inte har åtgång för det i skolans butik. Eleverna berättar vidare att de i undervisningen har gått igenom kostnader och effekter av olika inköp. Då gick de bland annat igenom vad det blir för skillnad om man köper produkter lokalt eller längre bort ifrån, till exempel att det kan vara dyrare att köpa lokalt men att det som kommer långväga ifrån kan belasta miljön mer. Eleverna berättar att de får reflektera över konsekvenser av att exempelvis välja ägg från burhöns eller frigående hönor och konsekvenser av att välja importerade eller inhemska produkter.

Lärarna talar även med eleverna om hållbarhet vad gäller ergonomi, då det är ett tungt jobb. De pratar med eleverna om vikten av att lyfta rätt och träna kroppen för att orka med yrket. Även eleverna beskriver att de har talat om hur de ska lyfta saker, hur de ska stå och hur att de ska lägga produkterna på ett lämpligt sätt för att skona kroppen.

Identifierat utvecklingsområde

Undervisningens innehåll

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **utforma undervisningen med hänsyn till elevernas kunskapsutveckling under apl**

Enligt Skolverket behöver lärare och apl-handledare planera för vad eleven ska få möjlighet att lära sig under apl-perioden, hur lärandet ska stöttas och hur det ska följas upp. Av Skolverkets stödmaterial framgår också att läraren behöver ta reda på vad eleven lärt sig under apl för att utifrån det planera undervisningen liksom att såväl lärare som rektorn behöver se till att det finns rutiner för bedömning av apl.¹

Av granskningen framgår att det finns vissa strukturer och rutiner för planering och uppföljning av apl, men att dessa inte möjliggör en tydlig integrering mellan undervisningen i skolan och apl. Genom att ge apl-handledarna tydlig information om mål i ämnets kurser och genom att skapa en tydlig struktur för hur lärarna ska få information om vad eleverna får utföra för arbetsuppgifter, liksom om elevernas kunskapsutveckling under apl, kan lärarna få förutsättningar att anpassa undervisningen efter vad eleverna gjort under apl och efter elevernas olika behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärare förutsättningar att skapa rutiner för hur lärare och apl-handledare ska kommunicera om kursmål, om vad elever ska öva på under sin apl-period samt om elevers lärande under apl. Rektorn bör också ge lärare förutsättningar att ta hänsyn till information om elevers lärande under apl i undervisningen. I detta arbete kan Skolverkets [Stödmaterial till systematiskt kvalitetsarbete för gymnasial yrkesutbildning](#) användas, samt [Lärportal Skolverket Utveckla det arbetsplatsförlagda lärandet](#).

Undervisningens form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom följande:

¹ Skolverket (2022). Planera, genomför och följ upp arbetsplatsförlagt lärande.

- **integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen**

Av läroplanen framgår att lärare ska synliggöra och diskutera med eleverna hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.² Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt.³ Skolans demokratiuppdrag innebär bland annat att stärka elevernas kunskaper om makt och inflytande och tydliggöra att alla elever ska ha likvärdigt utrymme, i skolan, arbetslivet och i samhället i stort. Betydelsen av ett jämställdhetsperspektiv i yrkesrollen lyfts i Skolverkets stödmaterial nedan.

Av granskningen framgår att olika aspekter av jämställdhetsperspektivet tas upp på mentorstiden men att frågor om jämställdhet, normer och yrkeskultur sällan behandlas i undervisningen i bageri- och konditorikunskap. Genom att i större utsträckning diskutera jämställdhetsfrågor kopplade till exempelvis yrkeskulturen i branschen med eleverna, kan undervisningen förbereda eleverna för deras kommande yrkesliv. Det kan ge eleverna förutsättningar att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om kön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger lärare förutsättningar att utveckla undervisningen så att ett jämställdhetsperspektiv integreras. Exempelvis kan lärare reflektera över hur normer och föreställningar om kön påverkar yrkesrollen, och lärare och elever kan också diskutera hur föreställningar om könsroller kan ta sig uttryck och påverka arbetsmiljön och yrkeskulturen. Skolverket har material som kan användas i detta, se [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) och [Jämställdhet i apl - Skolverket](#).

Undervisning om och för hållbar utveckling

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom området.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Tilda Lindell, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Ulrika Rosengren. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även Ulf Pantzare, Karin Lindqvist och Ewa Mölleryd deltagit.

² Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

³ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens frågeställning:

- I vilken utsträckning utformas undervisningen i yrkesämnet för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande?

Granskningens kvalitetskriterier:

Undervisningens innehåll

Uppgifter i undervisningen är autentiska och relevanta och ger förutsättningar för att utveckla specifika yrkeskunskaper. Uppgifter i undervisningen ger eleverna förutsättningar att hantera arbetsprocesser och situationer som de kan möta i ett framtida yrkes liv. Planeringen av uppgifter i undervisningen görs med hänsyn till vilka arbetsuppgifter eleverna utför under apl. Genom undervisningen ges eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Undervisningens form

Undervisningen är varierad och strukturerad. Undervisningen har en tydlig integrering mellan teori och praktik samt mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion i undervisningen. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Undervisningen utformas för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet, samt verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen anläggs kontinuerligt hållbarhetsperspektiv på ett sätt som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt skollagen 2010:800 ska utbildningen i gymnasieskolan utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.⁴ Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.⁵ Yrkesprogrammen ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande.⁶ Av gymnasieförordningen framgår att arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor.⁷

I läroplanen anges att det är skolans ansvar att varje elev på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen, som innebär att eleven har uppnått en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande för att vara väl förberedd för yrkeslivet.⁸

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.⁹ Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.¹⁰

Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Rektorn har som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna ett ansvar för skolans resultat och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att utbildningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att den organiseras så att den ger utrymme för eleverna att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet. Att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹¹

Av läroplanen framgår vidare att läraren i undervisningen ska skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande samt utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska också stimulera, handleda och stödja eleven samt i undervisningen beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och

⁴ 15 kap. 3 § skollagen (2010:800).

⁵ 16 kap. 3 § skollagen.

⁶ 16 kap. 16 § skollagen.

⁷ 4 kap. 12 § gymnasieförordningen (2010:2039).

⁸ Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy11), avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

⁹ 2 kap. 9 § skollagen

¹⁰ 3 kap. 14 § skollagen

¹¹ 4 kap. 4 § skollagen, Lgy 11, avsnitt 2.6, Rektorns ansvar

annan forskning. Vidare ska lärare synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.¹² Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹³

I läroplanen framgår att eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att "observera och analysera människans samspel med sin omvärld utifrån perspektivet hållbar utveckling".¹⁴ Vidare återfinns i examensmålen för Naturbruksprogrammet och Restaurang- och livsmedelsprogrammet skrivningar kring hållbar utveckling. I examensmålen för Restaurang- och livsmedelsprogrammet framgår att utbildningen ska leda till en fördjupad förståelse av de etiska frågor som livsmedelshantering, försäljning och hållbar utveckling ställer. De etiska frågeställningarna ska även omfatta de tidigare stegen i produktionskedjan, som djurhållning, odling, transport och förädling. Av examensmålen för Naturbruksprogrammet framgår bland annat följande. Att bruka naturen på ett sätt som främjar hållbar utveckling och vårdar ekosystemen ställer krav på såväl biologiska och ekologiska som tekniska och ekonomiska kunskaper. Utbildningen ska utveckla elevernas förståelse av naturens mångfald och hur olika verksamheter använder och påverkar naturen och biologiska processer. I detta ingår också kunskaper om olika energiformer och om energiomsättning. Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att kritiskt granska och reflektera över hur vi kan bruka naturen för en hållbar utveckling.¹⁵ I ämnesplanerna för ämnena skogsmaskiner¹⁶ respektive bageri- och konditorikunskap¹⁷ finns en beskrivning av ämnet som helhet, ämnets syfte med målpunkter, och en beskrivning av de kurser som ingår i ämnet. För varje kurs finns centralt innehåll och betygskriterier.

¹² Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

¹³ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

¹⁴ Lgy11, avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

¹⁵ Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program med bilaga. Enligt 1 § ska de examensmål som framgår av bilagan till förordningen gälla för gymnasieskolans nationella program. Dessa mål gäller utöver de gemensamma kunskapsmål som anges i läroplanen.

¹⁶ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet skogsmaskiner i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2014:69).

¹⁷ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet bageri- och konditorikunskap i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2010:64).